

of the office programming” is based on the methods of projects, that has provided continuous systematical learning of the educational material.

Key words: professional mobility, methods of projects, future teachers of economy, spreadsheets.

Стаття надійшла до редакції 06.04.15

УДК 378

*Поцулко О.А.
м. Червоний Лиман, Україна*

ІННОВАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ КОМУНІКАТИВНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ВУЗІВ

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку освіти характеризується глобальними проблемами, з якими стикається суспільство, соціум, цивілізація в цілому, що неминуче позначається і на стан сфери освіти, яка сьогодні не може обмежитися тільки передачею соціокультурних норм, а передбачає формування в індивіда вміння знайти й освоїти такі соціально-економічні, соціально-статусні та соціально-психологічні ніші, які дозволили б особистості вільно самореалізуватися, бути здатною до гнучкої зміни способів і форм життєдіяльності на основі комунікації позитивного типу та принципу соціальної відповідальності. У зв'язку з цим володіння хоча б однією з іноземних мов є сьогодні реальною потребою для майбутніх фахівців. Не випадково ЮНЕСКО проголосив ХХІ століття століттям поліглотів. Таким чином, в основі зміни освітньої системи лежить певна послідовність узгоджених дій з формування освіти нового типу, що знаходить своє відображення в інноваційному контексті комунікативної освіти студентів.

Аналіз останніх наукових публікацій. Проблема комунікативної освіти студентів вузів у вітчизняній літературі є порівняно малодослідженою сферою. Заслужують на увагу праці російських науковців: В.В. Сафоновой [4], С.Г. Тер-Мінасової [5], Т.Т.Черкашиної [6], у яких розглянуто проблеми становлення та розвитку комунікативної освіти та міжкультурної комунікації. Розкриттю сутності моделі педагогічного управління комунікативною освітою студентів вузів присвячені роботи О.Ю. Афанасьєвої [1], О.Ю. Нікітіної [2, 3] та інших. Проте дана проблема в Україні все ще залишається недослідженою, тому викликає науковий інтерес і потребує більш детального вивчення.

Метою статті є аналіз сутності комунікативної освіти, її структурних елементів, а також моделі педагогічного управління комунікативною освітою студентів вузів.

Виклад основного матеріалу. Комунікативна освіта – це цілеспрямований вплив викладача на учнів в процесі планування, мотивації, організації, контролю їх навчальної діяльності, розвитку міжособистісної комунікації для оволодіння студентами міжкультурними, мовними, професійно-комунікативними, дискурсивними знаннями та вміннями з метою розвитку соціокультурної особистості, а також забезпечення високого рівня комунікативної компетентності, продуктивної комунікації та здатності до діалогу культур [1, с. 114]. Виходячи з цього, головним завданням комунікативної освіти є формування особистості, яка увібрала в себе позитивний досвід власної та інших культур. Головне при цьому не тільки засвоїти певну суму знань про специфіку культурного життя іншої країни, але й оволодіти соціокультурним досвідом, розвинути свій власний культурний вигляд [4, с. 53]. Сутність комунікативної освіти полягає в гуманізації та у визнанні її динамічного характеру. Розуміння особистості як об'єкта і суб'єкта комунікативної освіти зумовлено тією обставиною, що вона виступає як носій мови і визначає специфіку культурної поведінки. Головним завданням комунікативної освіти студентів вузів є формування особистості та особистісних смислів шляхом вивчення мови і культур для досягнення взаєморозуміння між індивідами в процесі їх комунікації. Одним з суттєвих напрямів в теорії комунікативної освіти є формування мовної особистості, яка корелює зі структурою різних типів гуманітарного знання, а саме мовного та культурного: знання рідної, державної та іноземної мов та відповідних культур [2, с. 67]. Розвиток мовної особистості має стати домінантою в комплексі цілей комунікативної освіти, що вимагає перегляду підходів до гуманітарної підготовки студентів.

Традиція вивчення мови як діяльності йде від «Риторики» Аристотеля, проте при дослідженні дидактики культури мови далеко не завжди на перше місце ставиться концепт «говорить людина», тобто мовна особистість, яка діє за допомогою мови. Для вирішення методичного завдання формування діалогічної компетентності майбутніх фахівців, на наш погляд, потрібна спеціальна методика розвитку комплексу інтегративних метаумінь: 1) діяти з позиції; 2) діяти в жанрі. Дана метамодель базується на текстуально-діалогічному принципі навчання мовної діяльності, який спирається на риторико-інструментальний підхід до формування конкретних умінь: бути автором риторичного,

несуперечливого, ефективного тексту (мовна позиція Автор); вмінні слухати і чути (мовна позиція Слухач); мати навички саморефлексії та рефлексії, тобто володіти прийомами оцінювання як «своєї», так і «чужої» промови (мовна позиція Експерт). Будь-яка професійна ідея реалізується в якості мовної, основою якої є, насамперед, діалог, суб'єкти якого діють відповідно соціально-мовним позиціям Автор, Слухач, Експерт в мовному жанрі, який заданий рамками інституційного дискурсу. Вміння вибудовувати діалогічні відносини, займати активну позицію Автора; проте відповідальну позицію свідомого Слухача; готовність і здатність оцінювати свою і чужу мову з позиції Експерта, виступаючи в певному мовному жанрі, заданому ситуацією спілкування, – ось складові професійно значущих мовних навичок майбутніх фахівців [6, с. 117]. Практична спрямованість розвитку мовної особистості полягає у вивченні рідної, державної української та іноземних мов через міждисциплінарні зв'язки, практичну реалізацію національно-культурного компонента, знайомство з представниками інших культур, через краєзнавчі, регіонаознавчі та країнознавчі матеріали як в школі, так й у вузі. Мовна особистість повинна нести в собі мовний і культурний потенціал в широкому полілінгвальному та культурному діапазоні. Саме комунікативна освіта студентів вузів сприяє їх мовному розвитку, проявляючись у наступних напрямках: по-перше, у вдосконаленні вміння планувати свою мовну поведінку, співвідносячи цілі кожного мовного вчинку з висловлюваним змістом і наявними засобами; по-друге, у підвищенні рівня практичного володіння рідною та іноземною мовою, змушуючи студентів більш уважно ставитися до способів вираження своїх думок, до мовного етикету.

Комунікативна освіта студентів вузів включає в себе міжкультурну, мовну, міжособистісно-комунікаційну та дискурсивну складові, кожна з яких є підсистемою, що інтегрує в собі комплекс елементів. Ступінь сформованості елементів і сила зв'язку між підсистемами комунікативної освіти визначають структуру її зовнішнього вираження. Таким чином, комунікативна освіта має системний характер – володіє атрибутами, властивими самоорганізуючим, цілеспрямованим, синергетичним системам (стійкість, потреба в розвитку і саморозвитку) і має власну внутрішню логіку розвитку, що не зводиться до логіки суми її підсистем і логіці розвитку кожної підсистеми окремо [3, с. 241 – 242]. Завдання міжкультурної складової комунікативної освіти полягає в тому, щоб студент долучився до культурних цінностей рідної країни і країн досліджуваних мов, ідентифікуючи процес становлення професійно мобільного фахівця з усвідомленням приналежності до культур різних

країн, інтеріоризацією їх цінностей, вибором і здійсненням культурного способу життя. Шляхом порівняння студент навчається виявляти особливості своєї національної культури, знайомиться з загальнолюдськими цінностями, що сприяє вихованню майбутніх фахівців у контексті «діалогу культур» (механізм взаєморозуміння, процес, в результаті якого проявляється, зміцнюється (руйнується, зникає) взаєморозуміння). Даний елемент комунікативної освіти забезпечує особистісно-смысловий розвиток майбутніх фахівців, підтримує їх індивідуальність, єдність і неповторність кожного, спираючись на здібності особистості до самопізнання й міжкультурного саморозвитку. Таким чином, міжкультурний блок концептуальної моделі педагогічного управління комунікативною освітою розглядається як особливий вид освіти, який виражається в залученні майбутніх фахівців до прогресивної культури країн досліджуваної мови, в розширенні їх лінгвістичної та філологічної компетенцій, ерудиції та кругозору. Центром цієї освіти є людина, яка пізнає і творить культуру як національну, так й іншомовну шляхом діалогічного спілкування, обміну смислами, що дозволяє майбутнім спеціалістам бути адекватними учасниками міжкультурної комунікації [5, с. 23].

Мовна складова комунікативної освіти студентів вузів передбачає знання та володіння мовною системою, що склалася в даному іншомовному соціумі, як комунікативним кодом для адекватного вираження інформації з урахуванням стилістичних особливостей мови, а також існуючих реалій як частини мовної культури тієї чи іншої країни. Мовний блок передбачає роботу з іншомовним матеріалом і включає в себе елементи навчальної діяльності, які засновані на сприйнятті, осмисленні, запам'ятовуванні та відтворенні іншомовного матеріалу. Поряд з цим розвиваються увага, уява, мислення майбутнього фахівця. Дана складова важлива, так як володіння іноземною мовою на сучасному етапі є обов'язковим компонентом професійної підготовки фахівця будь-якого профілю. В ідеальному варіанті мовний блок повинен бути сформований в загальноосвітній школі: абітурієнт повинен володіти загальнонавчальною мовою (General English) на середньому рівні (Intermediate Level). До основних завдань мовного блоку належать: 1) розвиток умінь та навичок усного та письмового іншомовного спілкування, релевантних для ситуацій повсякденно-побутового та професійного характеру; 2) підвищення рівня культури іншомовного спілкування та мовлення майбутніх фахівців; 3) посилення мотивації до оволодіння іноземною мовою, задоволення пізнавальних інтересів учнів і їхніх потреб у спілкуванні іноземною мовою; 4) формування у майбутніх

фахівців навичок самоосвіти у сфері іноземної мови. При вирішенні даних завдань викладачеві необхідно керуватися: 1) розумінням цілей педагогічного управління комунікативною освітою студентів вузів; 2) особистісними особливостями студентів; 3) віковими та індивідуальними особливостями студентів, їх інтересами та планами на майбутнє; 4) умовами комунікативної освіти студентів; 5) специфікою досліджуваного мовного матеріалу; 6) знаннями психофізіологічних механізмів, що лежать в основі засвоєння мовних засобів, операцій та дій з ними і забезпечують мовне спілкування [2, с. 76 – 77]. Таким чином, даний блок має на увазі комплекс знань лінгвістичного (фонетичного, граматичного та лексичного мінімумів) та комунікативного (правила оформлення цього мінімуму та навички оперування їм) характеру.

Міжособистісно-комунікаційна складова комунікативної освіти передбачає вибір правильної стратегії і тактики в тій чи іншій ситуації спілкування, що є запорукою ефективної комунікації. Цей блок визначається знанням принципів, правил, змісту, форм спілкування і являє собою систему міжкультурних і лінгвокультурологічних знань та умінь, побудованих за логікою вирішення комунікативних завдань. До основних завдань даного блоку відносяться: 1) розвиток у студентів здатності інтегративне спілкуватися, встановлювати і перебудовувати взаємовідносини, визначати і коригувати комунікативну поведінку; 2) оволодіння вміннями переносити відомі знання, вміння та навички в ситуацію професійної комунікації, трансформуючи їх відповідно до специфіки конкретних умов; 3) розвиток у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення до спілкування як важливого аспекту майбутньої професійної діяльності [3, с. 249]. Таким чином, міжособистісно-комунікаційний блок дозволяє придбати здатності здійснювати міжособистісну комунікацію, тобто сукупність різноманітних форм виробничих відносин, взаємодії між індивідами та групами, що належать до різних культур, в ході яких кожен з них виключно або по черзі є виробником або споживачем професійно значимої інформації.

Дискурсивна складова комунікативної освіти визначається як найважливіша з метою розвитку комунікативної компетентності студентів вузів. Дискурс визначається як мовнорозумовий процес, об'єктивований в деякій множині текстів, пов'язаних спільними когнітивними стратегіями породження і розуміння, що мають внутрішню організацію, яка узгоджується з цими стратегіями та службовцями для передачі й генерування сенсу і декодування інших текстів. Один з аспектів дискурсу звернений до прагматичної ситуації, а інший – до ментальних процесів комунікації. Дискурс моделюється у вигляді фреймів (типових ситуацій)

і сценаріїв (рольових фреймів, що описують стандартну послідовність дій в стереотипній ситуації) [2, с. 79]. Майбутньому фахівцю в процесі професійної діяльності часто доведеться формувати полісуб'єктні міжкультурні відносини, успішність яких визначається наявністю в його пам'яті численних сценаріїв, які репрезентують колишній досвід спілкування, а також умінням правильно побудувати дискурс. При цьому особливу роль грають професійні дискурси, реалізовані переважно в процесі ділової комунікації, що несуть у собі особливості професійно окреслених соціальних ролей учасників спілкування. До основних завдань дискурсивного блоку належать: 1) вдосконалення у студентів уміння своєчасно активізувати фрагменти словникового запасу в процесі мовної діяльності; 2) розвиток здатності до побудови когерентного висловлювання; 3) удосконалення загальних стратегій виробництва та розуміння дискурсу; 4) оволодіння професійно орієнтованими дискурсами. Таким чином, даний блок дозволить майбутньому фахівцю оволодіти набором професійно значущих типів дискурсу, вміло використовувати їх у конкретних ситуаціях і адекватно співвідносити з особливостями мовного оформлення, а прогнозування ситуацій професійно орієнтованого спілкування неминуче призведе до аналізу наявних у розпорядженні студента мовних засобів і до необхідності заучування мовних стандартів, кліше, формул етикету.

Висновки. По-перше, сучасне інформаційне суспільство потребує фахівців, що володіють досить високою мовною культурою, стійкими навичками встановлення діалогічних відносин, тобто в професіоналах, які володіють високим рівнем діалогічної компетентності. Виграючи у своїх закордонних однолітків в ерудиції, демонструючи енциклопедичність і фундаментальність отриманих за роки навчання у вищому навчальному закладі знань, наші випускники програють за критерієм адаптивності та комунікативної компетентності. Однак у сучасному світі цінністю є не стільки освіченість як така, скільки – комунікативна грамотність. По-друге, специфіка моделі педагогічного управління комунікативною освітою полягає у використанні в освітньому процесі вищої школи професійного циклу дидактично підготовленого викладачем інтегрованого матеріалу на основі його міжкультурної, мовної, міжособистісно-комунікаційної та дискурсивної спрямованості, технологічної та дидактичної послідовності, діагностичної та індивідуальної орієнтованості. По-третє, головна роль у цьому процесі відводиться системної інтеграції названих блоків, переорієнтації їх зв'язків і відносин в інтересах досягнення запланованих рівнів розвитку комунікативної компетентності студентів вузів і якості їх комунікативної

освіти. По-четверте, основним недоліком сформованої системи комунікативної освіти студентів вузів є відсутність чітко поставлених цілей, використання методик, розрахованих на засвоєння формальних аспектів живої мови, і, як наслідок, низький рівень мотивації учнів до вивчення мов.

Перспективи подальших розробок. Дана стаття не вичерпує і не розкриває всі важливі аспекти даної проблеми. Так, у подальших дослідженнях та наукових публікаціях ми зосередимо увагу на підвищенні ефективності педагогічного управління комунікативною освітою за рахунок створення комплексу організаційно-педагогічних умов, що враховує призначення та зміст комунікативної діяльності студентів, соціальний заказ суспільства в полікультурній мовній особистості, яка володіє комунікативною компетентністю, можливості семіотико-ситуаційного підходу.

Список літератури: 1. Афанасьева О.Ю. Концептуальное многоуровневое решение проблемы управления коммуникативным образованием студентов в условиях модернизации российского образования / О.Ю. Афанасьева // Педагогические науки. – 2006. – № 2(18). – С. 114. 2. Никитина Е.Ю., Афанасьева О. Ю. Содержательный аспект педагогического управления коммуникативным образованием студентов вузов / Е.Ю. Никитина, О.Ю.Афанасьева // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. – 2009. – № 4. – С. 65 – 81. 3. Никитина Е.Ю. Педагогическое управление коммуникативным образованием студентов вузов: траектории развития / Е.Ю. Никитина, О.Ю. Афанасьева // Подготовка студентов вузов к осуществлению деловой коммуникации: Коллективная монография / Под ред. Е.Ю. Никитиной. – М.: ВЛАДОС, 2008. – С. 226 – 269. 4. Сафонова В.В. Культуроведение и социология в языковой педагогике / В.В.Сафонова. – Воронеж: Истоки, 1992. – 430 с. 5. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учебное пособие / С.Г.Тер-Минасова. – М.: Слово, 2000. – 262 с. 6. Черкашина Т.Т. Формирование коммуникативного лидера: метаметодика диалога / Т.Т. Черкашина: Монография. – М.: Изд-во Московского гуманитарного университета, 2011. – 290 с.

Bibliography (transliterated): 1. Afanas'eva O.Ju. Konceptual'noe mnogourovnevoe reshenie problemy upravlenija kommunikativnym obrazovanijem studentov v uslovijah modernizacii rossijskogo obrazovanija / O.Ju. Afanas'eva // Pedagogicheskie nauki. – 2006. – № 2(18). – S. 114. 2. Nikitina E.Ju., Afanas'eva O. Ju. Soderzhatel'nyj aspekt pedagogicheskogo

upravljenija komunikativnym obrazovaniem studentov vuzov / E.Ju. Nikitina, O.Ju. Afanas'eva // Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. – 2009. – № 4. – S. 65 – 81. 3. Nikitina E.Ju. Pedagogicheskoe upravlenie komunikativnym obrazovaniem studentov vuzov: traektorii razvitija / E.Ju. Nikitina, O.Ju. Afanas'eva // Podgotovka studentov vuzov k osushhestvleniju delovoj kommunikacii: Kollektivnaja monografija / Pod red. E.Ju. Nikitinoj. – M.: VLADOS, 2008. – S. 226 – 269. 4. Safonova V.V. Kul'turovedenie i sociologija v jazykovoj pedagogike / V.V. Safonova. – Voronezh: Istoki, 1992. – 430 s. 5. Ter-Minasova S.G. Jazyk i mezhkul'turnaja kommunikacija: Uchebnoe posobie / S.G. Ter-Minasova. – M.: Slovo, 2000. – 262 s. 6. Cherkashina T.T. Formirovanie komunikativnogo lidera: metametodika dialoga / T.T. Cherkashina: Monografija. – M.: Izd-vo Moskovskogo gumanitarnogo universiteta, 2011. – 290 s.

Поцулко О.А.

ІННОВАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ КОМУНІКАТИВНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ВУЗІВ

У статті розглядається сутність комунікаційної освіти, її структура та модель педагогічного управління комунікативною освітою студентів вузів. Автор описує змістовний блок моделі педагогічного управління комунікативною освітою студентів вузів, який включає в себе міжкультурну, мовну, міжособистісно-комунікаційну та дискурсивну складові.

Ключові слова: комунікативна освіта, педагогічне управління, змістовний блок моделі педагогічного управління комунікативною освітою, міжкультурна, мовна, міжособистісно-комунікаційна та дискурсивна складові змістовного блоку.

Поцулко Е.А.

ИННОВАЦИОННЫЙ КОНТЕКСТ КОММУНИКАТИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТУДЕНТОВ ВУЗОВ

В статье рассматривается сущность коммуникативного образования, его структура и модель педагогического управления коммуникативным образованием студентов вузов. Автор освещает содержательный блок модели педагогического управления коммуникативным образованием студентов вузов, включающий в себя межкультурную, языковую, межличностно-коммуникационную и дискурсивную составляющие.

Ключевые слова: коммуникативное образование, педагогическое управление, содержательный блок модели педагогического управления коммуникативным образованием, межкультурная, языковая, межличностно-коммуникационная и дискурсивная составляющие содержательного блока.

Potsulko E.

INNOVATIVE CONTEXT COMMUNICATIVE EDUCATION OF UNIVERSITY STUDENTS

The article considers the essence and structure of students' communicative education and the model of its pedagogical management. The author present in detail the content component of the model of pedagogical management of students' communicative education which includes intercultural, linguistic, interpersonal-communicative and discourse constituents.

Key words: communicative education, pedagogical management, content component of the model of pedagogical management of communicative education; intercultural, linguistic, interpersonal-communicative and discourse constituents.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2015

УДК 378

*Резван О.О.,
м. Харків, Україна*

ОРІЄНТАЦІЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НА ПРИЙНЯТТЯ КОРПОРАТИВНИХ ЦІННОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Постановка проблеми. Тенденції осучаснення освіти вимагають орієнтувати випускника ВНЗ на те, що його майбутня професійна діяльність має підпорядковуватись корпоративним цінностям організації, де він буде працювати. Актуальність проблеми спрямування працівників до набуття ними корпоративних цінностей науковці пояснюють тим, що головним ресурсом будь-якої організації та чинником формування конкурентних переваг є її персонал, а отже, виховання фахівця, потрібного організації, є важливим завданням її керівництва.

Аналіз останніх наукових публікацій. Поняття «корпоративні цінності» використовується, перш за все, у сфері маркетингу та управління бізнесом. У працях О. Грішної [2], В. Євтушевського [3], А. Колот [5] визначається, що засвоєння людиною норм, цінностей, візрів поведінки, прийнятних для певної організації, є умовою її ефективної соціалізації у новій спільноті. За думкою менеджерів, створення системи корпоративних цінностей відбувається через усвідомлення відповідей на питання: «Що ми робимо?, на що ми спроможні?, до чого ми маємо здібності?, якими є наші життєві установки?, який у нас план?, який інтерес наш бізнес представляє для клієнтів, співробітників компанії, партнерів?, де особисто моє місце як